

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความสำคัญและที่มาของประเด็นการวิจัย

สังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องยอมรับในความเจริญก้าวหน้าไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นยุคข่าวสารไร้พรมแดน มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งผู้นำแต่ละประเทศต้องเรียนรู้และวางแผนเพื่อปรับตัวและเฝ้าระวังในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อเตรียมความพร้อมในการเลือกรับปรับใช้ให้รู้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกข่าวสารไร้พรมแดนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา รวมทั้งการไหลบ่าเข้ามาของเทคโนโลยีไอที (IT) ทั้งหลาย และการเชื่อมต่อกันของโลกในอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสทุนนิยมโลกาภิวัตน์อย่างรู้เท่าทันนั่นเอง และปัจจัยที่สำคัญที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงกับกระแสดังกล่าวได้คือคุณภาพของบุคลากรในสังคม ซึ่งหากผู้นำมียุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการพัฒนาบุคลากรในสังคมให้มีคุณภาพแล้ว ย่อมจะส่งผลให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า เยาวชนรู้เท่าทันกับกระแสดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันว่า สภาพปัจจุบันความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รุดหน้าไปอย่างรวดเร็วประกอบกับวัฒนธรรมทางตะวันตกได้หลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทยอย่างหลากหลายและรวดเร็วในทุกรูปแบบ การเปลี่ยนแปลงมักจะออกมาในรูปแบบของความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าความเจริญด้านศีลธรรมและจิตใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมอยู่ในลักษณะที่ไม่สมดุลกัน ก่อให้เกิดปัญหาและความวุ่นวายตามมา เช่น การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น การเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยนับวันก็จะกว้างออกไปทุกที อาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นมากมาย เหล่านี้เป็นจุดเลื่อมของคุณธรรม จริยธรรมของคนนั่นเอง การพัฒนาประเทศจะบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในประเทศ คุณภาพของคนนั้นย่อมต้องมีลักษณะนิสัยคุณธรรม จริยธรรมที่ดีเป็นสิ่งสำคัญ แม้จะมีความรู้สูงแต่จิตใจไม่พัฒนาก็นำความรู้ไปใช้ทำให้เป็นภัยต่อสังคมมากกว่าผู้ที่มีความรู้น้อยกว่า ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนนั้น ควรเริ่มต้นที่บ้านเป็นสำคัญเพื่อเป็นการปูพื้นฐานด้านจิตใจ จะเห็นว่าวันหนึ่งมี 24 ชั่วโมง เรียน 8 ชั่วโมง นอน 8 ชั่วโมง นั่งรถเมล์ไปโรงเรียนไป - กลับในกรุงเทพฯ 4 ชั่วโมง (เผื่อรถติด) อีก 4 ชั่วโมง อยู่บ้านพ่อแม่เคยพูดคุยเรื่องของคุณถึง 30 นาทีหรือไม่ บางครั้งเด็กอาจจะรู้สึกไม่อิสระ เช่น การให้เข้าเรียนตั้งแต่อายุน้อย และเริ่มเรียนไม่กล้าที่จะพูดและตัดสินใจใด ๆ เพราะได้รับการปลูกฝังให้ฟังฝ่ายเดียว ด้วยเหตุนี้พ่อแม่

ควรจะทบทวนบทบาทของตนเองเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็น และพ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก หากทำได้เด็กจะประสบความสำเร็จในชีวิตเบื้องต้นไปแล้ว

ครั้งหนึ่ง โรงเรียนเป็นแหล่งที่สองรองจากบ้านที่มีส่วนในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะครูอาจารย์นับได้ว่าเป็นหัวใจในบรรดาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาเพราะครูอาจารย์เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้ในตัวผู้เรียนถึงแม้จะมีปรัชญาการศึกษา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำรงชีวิตของผู้เรียนในปัจจุบันก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้ย่อมไร้ความหมายถ้าครูไม่นำไปใช้หรือปฏิบัติ ดังนั้นครูอาจารย์จึงมีบทบาทที่สำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมรองจากทางบ้าน จากงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของครูอาจารย์ในการปลูกฝังค่านิยมเชิงจริยธรรมให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้เขียนทำการวิจัยพบว่า ครูอาจารย์มีบทบาทมากในการปลูกฝังค่านิยมเชิงจริยธรรมในด้านการมีวินัยในตนเอง คือการอบรมเรื่องระเบียบวินัยให้แก่นักเรียนเป็นประจำสัปดาห์ในด้านการมีสัจจะ ครูอาจารย์จะปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างให้แก่นักเรียนในเรื่องการรักษาสัญญา ในด้านการประหยัดครูอาจารย์จะเก็บวัสดุที่เหลือใช้ด้วยการทำความสะอาดและเก็บวัสดุเหล่านี้ไว้ใช้ในครั้งต่อไป และในด้านการใช้จ่ายจะเห็นได้ว่าครูอาจารย์มีความสำคัญอย่างมากต่อการปลูกฝังค่านิยมในด้านคุณธรรมและจริยธรรม เด็กและเยาวชนจะเลียนแบบครูอาจารย์ โดยที่เด็กคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับพวกเขาที่จะต้องปฏิบัติ ดังนั้นครูอาจารย์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กในทุกวิชาที่สอนและเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องกระทำไม่ว่าครูอาจารย์ท่านนั้นจะสอนวิชาใดก็ตาม และผู้เขียนยังได้ทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “ปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักศึกษา ตามทัศนะของอาจารย์สถาบันราชภัฏในกลุ่มรัตนโกสินทร์” พบว่า ปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักศึกษาที่เป็นปัญหามากคือ ปัญหาด้านความประพฤติปฏิบัติของครูอาจารย์ ปัญหาด้านสภาพสังคมภายในและภายนอกสถาบัน และปัญหาจากสื่อมวลชน ด้วยเหตุนี้ครูอาจารย์จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการสร้างเด็กให้เป็นคนดี มีคุณธรรม คอยชี้แนะเพื่อให้เด็กได้ข้อมูลที่ดีและถูกต้องเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ นอกจากนั้น สถาบันการเมืองก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนด้วยเช่นกัน เพราะผู้นำไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้านก็ตามย่อมมีส่วนในเรื่องนี้อย่างยิ่ง เพราะผู้ใหญ่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้ปฏิบัติตาม หากผู้ใหญ่ขาดคุณธรรม จริยธรรมแล้ว เด็กและเยาวชนเหล่านี้ก็จะถือเป็นแบบอย่าง ดังนั้นผู้ใหญ่ควรคิดก่อนทำ เพราะการกระทำในวันนี้จะเป็นผลในวันข้างหน้า และพึงระลึกเสมอว่าเด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า หากเด็กในวันนี้ติดยาอียาคเ ติดการพนัน ฯลฯ แล้วผู้ใหญ่ในวันหน้าจะเป็นเช่นไร ประเทศไทยยังอยู่ในแผนที่โลกต่อไป

อีกหรือไม่ ทุกๆ ฝ่ายควรมาร่วมกันปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการปฏิบัติมากกว่าในด้านทฤษฎี จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในสังคมให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนในสังคมไทยถือได้ว่าเป็นพลังและเป็นอนาคตของสังคมไทย เพราะคนกลุ่มนี้จะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้นำสังคม ผู้นำประเทศ ในวัฒนธรรมประชาธิปไตยเราพบว่าเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยให้กับเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาใหญ่ที่ทุกภาคส่วนต้องใส่ใจและให้ความสำคัญซึ่งถือเป็นเรื่องเร่งด่วน ซึ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนของไทยมีอยู่ 2 ส่วน คืออยู่ในระบบการศึกษาหรือในโรงเรียนในสถานศึกษาซึ่งได้รับการดูแลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่เด็กและเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นเด็กและเยาวชนซึ่งไม่ได้รับการศึกษาและอีกส่วนจบการศึกษาภาคบังคับและไม่ได้ศึกษาต่อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่มีฐานะยากจน ต้องหางานทำช่วยเหลือครอบครัว อีกส่วนหนึ่งไม่สนใจที่จะศึกษาต่อ คนเหล่านี้อยู่ในชุมชนซึ่งห่างไกลจากการใส่ใจดูแลขององค์กรต่าง ๆ ทางการศึกษา กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ทีมศึกษาวิจัยใช้คำว่า ขาดโอกาสทางการศึกษาเหล่านี้จึงต้องอาศัยองค์กรที่หล่อหลอม ปลูกจิตสำนึกคุณธรรม จริยธรรม จากองค์กรเหล่านี้คือสถาบันครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา ซึ่งหากองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้อ่อนแอ ปล่อยปละละเลยปัญหาในเรื่องศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จะอยู่ในสภาพที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ซึ่งเราพบว่าเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ อยู่ในภาวะความเสี่ยงไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพนัน ยาเสพติด การใช้ความรุนแรง ฯลฯ ในขณะที่กลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียนดูจะมีโอกาสได้รับการขัดเกลา หล่อหลอม และปลูกจิตสำนึก หรือปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมได้มาก หรือมีช่องทางมากกว่าเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เพราะเด็กเหล่านี้มีสถาบันโรงเรียนมีมาตรการต่าง ๆ ของโรงเรียน สถานศึกษา ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ผ่านระบบโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามากมายหลายกรณี

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ มากมายส่งตรงถึงตัวเด็กมีผลกระทบต่อเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีความพยายามในการคิด ในการหามาตรการและพิจารณากันถึงเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ พบว่าเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ ควรมีความห่วงใยผูกพันกับสมาชิกในครอบครัว มีคุณภาพดีทั่วร่างกายและจิตใจ เจริญเติบโตสมวัย มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมมั่นคง มีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเอง มีวัฒนธรรมที่ดีงามเข้าใจ หลักการที่ถูกต้องของศาสนา มีสาระแก่นแท้ของชีวิตและคุณค่าภูมิปัญญาของท้องถิ่น มีความสามารถในการสื่อสารมากกว่า 1 ภาษา และรู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเข้าใจถึงสารประโยชน์เพื่อนำพาประยุกต์ใช้อย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย ขณะเดียวกันก็มีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น

ประมุข มีวินัย มีเหตุผลและพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนร่วม นอกจากนี้เด็กและเยาวชนต้องมีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและการทำงาน รวมทั้งเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้รู้จักคิด ไม่มั่งงายและรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนเห็นคุณค่าของพลังงานและการประหยัดพลังงานทุกประเภท มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เป็นผู้ผลิตและรับผิดชอบต่อสังคม รู้จักสร้างงานและอาชีพอิสระที่มีระบบการจัดการที่ดี มีความรับผิดชอบในการรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ แสวงหาความรู้ รู้จักปรับเปลี่ยนแนวคิด และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

เห็นได้ว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึกฝนนิสัย โดยทำบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ จนเป็นนิสัยกลายเป็นคุณธรรมเป็นการริเริ่มจากภายนอกเข้าสู่ภายใน และเกิดเป็นลักษณะนิสัย เป็นคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ จริยธรรมยังเป็นเรื่องของระบบคุณค่าคือความดี ความงาม ความเลว ความถูก ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม เป็นเรื่องที่ตัดสินกันในภาวะวิสัย ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จึงไม่ควรมุ่งเน้นด้วยการใช้ระเบียบข้อบังคับทางกฎหมาย เป็นที่ตระหนกอย่างชัดเจนว่าสังคมไทยในสถานการณ์ปัจจุบันประสบกับปัญหาในเรื่องเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก และพบพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่ก้าวร้าว ขาดระเบียบวินัย ไร้สำนึกรับผิดชอบ และการกระทำที่ไม่เหมาะสม ไปสู่การเป็นอาชญากรในสังคม และสร้างปัญหาให้กับสังคม ชุมชนอย่างมากมาย มีปัญหาเด็กและเยาวชน มีวิถีชีวิตห่างไกลคุณธรรม จริยธรรม ทางศาสนา การอบรมบ่มเพาะไปสู่การติดการพนัน ยาเสพติด ติดเกมส์ มีหนี้สิน ใช้ชีวิตไร้สาระ เสเพล ติดสุรา ยาเสพติด และการพนันทุกชนิด และพร้อมที่จะสร้างปัญหาให้กับสังคมอย่างกว้างขวาง

ทั้งนี้สังคมหรือกลุ่มสังคมต่าง ๆ ล้วนคาดหวังว่า การปลูกฝังและการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม น่าจะเป็นวิถีทางที่สำคัญในการสร้างสมาชิกของกลุ่มที่มีคุณลักษณะที่กลุ่มต้องการ และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเป็นปกติสุข ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของกลุ่มสังคมเหล่านั้น ที่จะช่วยกันปลูกฝัง และพัฒนาจริยธรรม คุณธรรมให้แก่สมาชิกของตน หากแต่ที่ผ่านมา รูปแบบในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ยังพบว่า ได้ใช้วิธีการอบรมทางคุณธรรม จริยธรรมที่ตายตัว เน้นการออกกฎทางจริยธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตาม ส่งผลให้เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาเปลี่ยนแปลงไปจากยุคสมัยที่ออกกฎ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จึงไม่สามารถประยุกต์กฎเหล่านี้เพื่อแก้ปัญหา ยิ่งไปกว่านี้ยังขาดการอบรมให้สามารถแยกแยะว่ากฎเหล่านั้นเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ที่น่าเป็นห่วงคือ เด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาทั้งในชุมชนชนบทและชุมชน เมือง ที่ห่างไกลจากองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว โรงเรียน (เด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน) ในฐานะเป็นสถาบันการศึกษา และเป็นหน่วยของสังคมที่ได้รับการคาดหวังให้ดำเนินภาระและบทบาทอันชอบด้วย

เหตุผลในการปลูกเร้าให้ผู้เรียนขยัน เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของมนุษยชน มีความเข้าใจในหลักแห่งความจริงที่ชอบด้วยเหตุและผล ดังนั้นโรงเรียนจึงจำต้องมีจุดมุ่งหมายในการจัดรูปแบบ การถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาสติปัญญาแก่ผู้เรียน ด้วยกฎระเบียบ ข้อบังคับ ส่งผลให้ผู้ผ่านการปลูกฝังในลักษณะเช่นนี้เมื่อเผชิญกับประเด็นความขัดแย้งทางคุณธรรม จริยธรรม มักจะแก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อบังคับ มิใช่กระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อบังคับที่มีพื้นฐานมาจากหลักความจริง คุณค่า และหลักความยุติธรรม ซึ่งแต่ละคนสามารถเข้าใจได้ด้วยตนเอง คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในเรื่องรูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนทั้งที่อยู่ในระบบโรงเรียนและที่ขาดโอกาสทางการศึกษาที่มีต่อชุมชนและสังคม

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชน
- 1.2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนที่มีต่อชุมชน / สังคม

## 1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

### 1.3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มเด็กและเยาวชนดังนี้

- 1.3.1.1 กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียน จำนวน 200 คน
- 1.3.1.2 กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ

จำนวน 200 คน

ส่วนกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยนอกจากเด็กและเยาวชนได้แก่

- 1.3.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
- 1.3.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ
- 1.3.1.5 ผู้มีส่วนร่วมในองค์กรต่าง ๆ อาทิ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระสงฆ์ ผู้อาวุโส กรรมการชุมชน เป็นต้น

### 1.3.2 ประเด็นที่ศึกษา

1.3.2.1 ศึกษาแลกเปลี่ยนเพื่อหารูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชน

1.3.2.2 ศึกษากระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

1.3.2.3 ศึกษาการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน

1.3.2.4 ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชน ที่มีต่อชุมชนและสังคม

### 1.4 กรอบแนวคิด

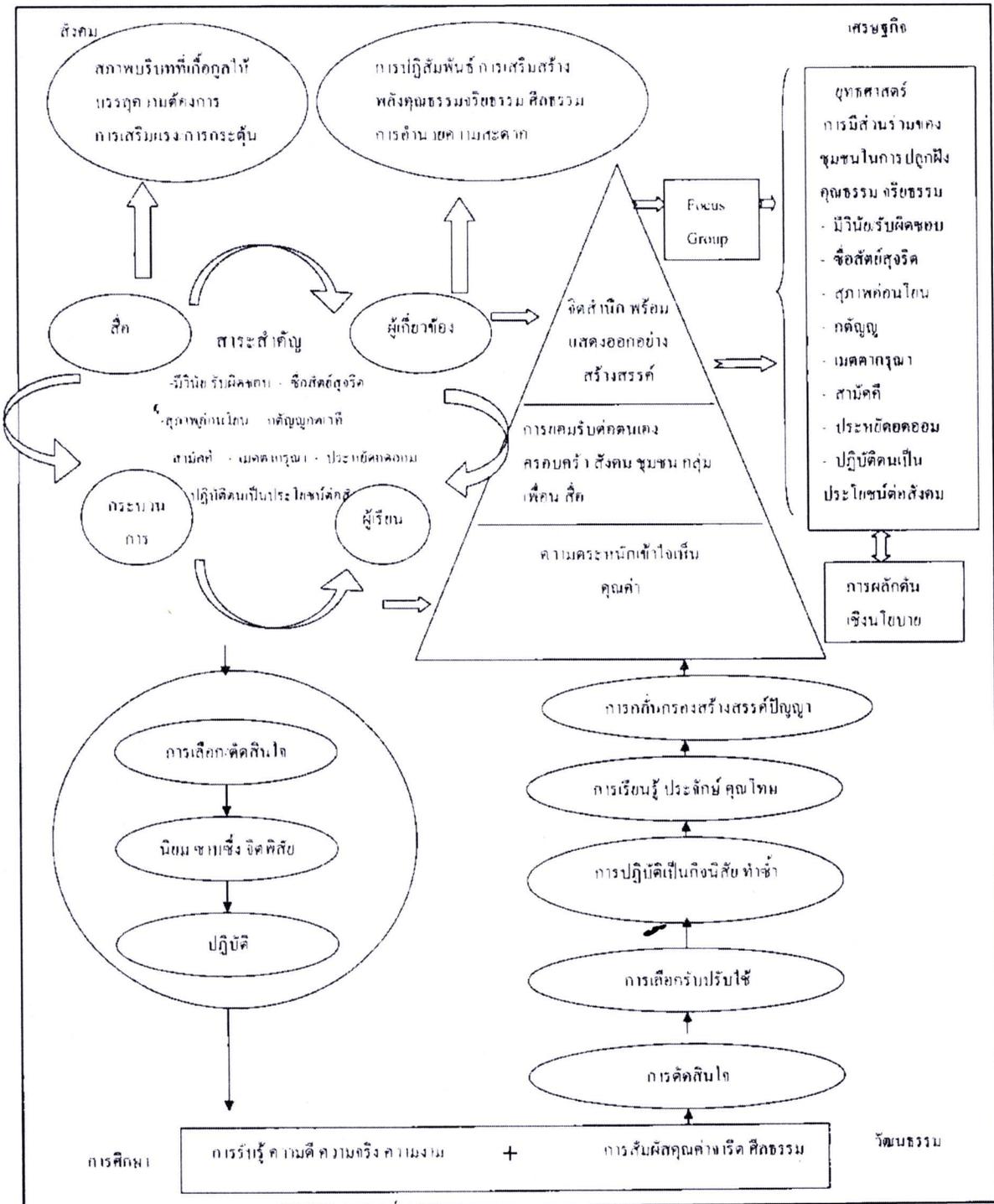
สังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการสื่อสารไร้พรมแดน เด็กและเยาวชนในสังคม จำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ต้องเลือกรับและปรับใช้ รู้ และเข้าใจบริบทสังคมของตนเอง กล่าวกันว่า เด็กและเยาวชนในสังคมไทย จำเป็นต้องเข้าถึง การศึกษา หาความรู้ โดยรัฐและผู้ปกครองต้องร่วมมือเปิดโอกาสทางการศึกษา ทั้งการศึกษาใน ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ โดยไม่เดือดร้อน กล่าวกันว่าการศึกษา เป็นบันไดสู่ความสำเร็จและความก้าวหน้าในชีวิต ซึ่งในกระบวนการศึกษาจำเป็นต้องมีการ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อันได้แก่ ความมีวินัย/ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความ สุภาพอ่อนโยน ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี ความเมตตากรุณา การประหยัดอดออม การ ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์กับสังคม การขัดเกลาปลูกจิตสำนึกเด็กและเยาวชนดังกล่าว จะส่งผลให้ คนเหล่านี้มีความเข้าใจ ตระหนักที่ลึกซึ้งในด้านวัฒนธรรม สังคม และมีความชัดเจนในวิถีการ ดำเนินชีวิตอย่างไทย อันเป็นวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อพ่อแม่ ช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นรากเหง้าของมรดก วัฒนธรรมไทย ในขณะที่การศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน และชุมชน สังคม เป็นผลมาจากคุณภาพคน ระดับการศึกษาหาความรู้ ความมีวัฒนธรรมที่ดีงามและ สร้างสรรค์ จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

เด็กและเยาวชน นอกจากกระบวนการขัดเกลาในระบบโรงเรียนแล้ว สื่อมวลชนก็เป็น ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ถือเป็นตัวหล่อหลอม บ่มเพาะนิสัย จิตใจ และพฤติกรรมของเด็ก และเยาวชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ที่เข้าถึงประชาชนมากกว่า 80% ในการหล่อหลอมขัดเกลา จิตใจ ซึ่งหากขาดกระบวนการหล่อหลอมขัดเกลาที่เข้มข้นจากโรงเรียนและชุมชน ครอบครัวที่มีต่อ ผู้เรียน (เด็กและเยาวชน) รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้นำกรรมการชุมชน องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขัดเกลาเด็กและเยาวชน เพื่อไม่ให้อิทธิพลของสื่อเบี่ยงเบนจิตสำนึกและพฤติกรรมใน 8 ประเด็นดังกล่าว ให้ไขว่เขวผิดทิศทาง เหล่านี้เป็นสภาพสังคมที่เกื้อกูลให้บรรลุตามความต้องการเสริมแรง และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาจิตสำนึก ในขณะที่ผู้เกี่ยวข้องเป็นปฏิสัมพันธ์ที่สร้างเสริมพลังคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม การอำนวยความสะดวก รวมถึงการสร้างแบบอย่างให้กับการเสริมแรงพลังความดี พลังความงาม

เมื่อเด็กและเยาวชนเกิดความตระหนัก เขาจะสามารถเลือกรับปรับใช้ คือ เลือกและตัดสินใจต่อการกระทำ และรู้สำนึกผิดชอบชั่วดี เกิดความซาบซึ้งในสิ่งที่ทำอันเป็นที่นิยม และส่งผลต่อการพัฒนา ตอกย้ำในจิตใจในลักษณะปฏิบัติ คิด และกระทำสิ่งที่ดี สิ่งที่ดีงาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการรับรู้ความดี ความจริง ความงาม ที่ผสมผสานคุณค่าทางวัฒนธรรม จารีต และศีลธรรมอันดีงาม สิ่งเหล่านี้พัฒนาจิตสำนึกของเด็กและเยาวชนอย่างเป็นขั้นตอน จากการตัดสินใจไปสู่การเลือกรับและปรับใช้ในคุณค่าสิ่งที่ดีงาม ส่งผลให้ปฏิบัติซ้ำ เป็นนิสัยที่ฝังในจิตใจ และเขาจะเรียนรู้แยกแยะความผิดชอบชั่วดี เห็นคุณโทษของพฤติกรรมการกระทำได้อย่างชัดเจน เหล่านี้ตกผลึกเป็นพลังทางปัญญาที่สร้างสรรค์ ดังพลังปัญญาดังกล่าว เด็กและเยาวชนจะแสดงออกในการกระทำในการแสดงพฤติกรรมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งทุกพฤติกรรมที่แสดงออกงดงามได้รับการยอมรับทั้งจากคนรอบข้าง ครอบครัว สังคม ชุมชน กลุ่มเพื่อน สื่อ แม้กระทั่งตัวของเด็กและเยาวชนเองก็มีความแจ่มชัดในการแสดงออกรวมถึงตระหนักเข้าใจและเห็นคุณค่าของพฤติกรรมการกระทำและจิตสำนึกที่ฝังอยู่ในหัวใจ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มาสนทนากลุ่ม พิจารณา แยกแยะ สังเคราะห์ได้แล้ว จะเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของสังคมไทย เป็นยุทธศาสตร์ที่ว่าด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมที่ทุกภาคส่วนต้องตระหนักในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชน 8 ประการ เหล่านี้แปรเป็นรูปธรรมในการเรียน การสอน การพัฒนา การปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม เป็นบทเรียนที่โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน สังคม ต้องวางแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จึงจะมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)



## 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนทั้งในระบบโรงเรียนและขาดโอกาสทางการศึกษา

1.5.2 ทราบผลกระทบที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนทั้งในระบบโรงเรียนและขาดโอกาสทางการศึกษา

1.5.3 เป็นเอกสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในโอกาสต่อไป

1.5.4 ทำให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ซึ่งหากขาดละเลย ไม่ใส่ใจในการสร้างความร่วมมือกันในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนอย่างจริงจังแล้ว เขาจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตและเป็นความหวังที่ดีของบ้านเมืองได้อย่างไร

1.5.5 เห็นภาพความร่วมมือขององค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ว่ามีความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนอย่างไร ทั้งในระบบโรงเรียนและเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา

## 1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 เด็กและเยาวชน หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 25 ปี ซึ่งในการวางแผนหรือการจัดการในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน เขามักจะแบ่งช่วงอายุของเด็กและเยาวชนออกเป็น 3 ช่วงอายุ และกลุ่มพิเศษดังนี้ เด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ปี เด็กอายุ 6-14 ปี เยาวชน อายุ 15-25 ปี กลุ่มเด็กพิเศษต้องจับกลุ่มประเภทให้เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะปัญหาและความต้องการตลอดจนแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในแต่ละกลุ่มอายุไม่เหมือนกัน

1.6.2 ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ให้การดูแล อุปการะเด็กและเยาวชน

1.6.3 ครู หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่นำนักเรียนมาเข้าร่วมกิจกรรมค่ายคุณธรรม และดูแลรับผิดชอบนักเรียน ระหว่างการทำกิจกรรมค่ายคุณธรรม